

ბორჯომის ხაიობა ბაკურიანი

ამას წინათ საკუთარი არქივის დოკუმენტებისა და გაცემული ფურცლებში „სასოფლო გაზეთი“ „აღმოვაჩინე“. ამ დასახელების გაზეთის თავფურცელი იუნცება, რომ გაზეთი ყოველკვირეულია და ძირითადად სამეურნეო, საოჯახო ყურნალობა. „სასოფლო გაზეთის“ აღნიშნული ნომერი 1914 წლის 3 აგვისტოსაა გამოცემული (№28). „სასოფლო გაზეთის“ ფასი ოთხი მანეთი ღირდა.

„სასოფლო გაზეთი“ სოფლის მოსახლეობისათვის აქვეყნებდა მეტად საინტერესო მასალებს მცენარეების, პირუტყვის მოვლა-პატრონობის საკითხებზე. აღნიშნულ ფურცელში გამოქვეყნებული წერილების თემატიკა მეტად მრავალფეროვანია. პირველ გვერდზე დაბეჭდილი განცხადება იუნცება, რომ „ქუთაისის სამეურნეო სასწავლებელში მასალები ეგზამენები 25 აგვისტოდან დაიწყება“. აქვე გამოქვეყნებულია წერილი სათაურით „როგორ იკვებება მცენარეები“. მესამე გვერდზე მეთხუთსეული გაზეთის მეტად საინტერესო წერილი „ლეონის ავადმყოფობების და მათ წინააღმდეგ ბრძოლის მეთოდების შესახებ“. მეხუთე გვერდზე დაბეჭდილია წერილი, რომელიც ეხება „თამბაქოს“ (თუთუნის) მოვლა-მოყვანას. ამავე ფურცელში გაცემულია ქლიაგის მურაბის დამზადების ტექნოლოგიას, ასევე ბრონქული, თხილის მოვლა-მოყვანის საკითხებს. მეტად საინტერესოა წერილები მეფუტკრეობის თემატიკაზე და სხვა. განსაკუთრებით საინტერესოა მეათე-მეთორმეტე გვერდებზე გამოქვეყნებული წერილი სათაურით „ბორჯომის სეობა“, წერილში მეტად საინტერესო ფაქტებს გვაცნობს ბორჯომის სეობის და კერძოდ, ბაკურიანის შესახებ. სამწუხაროდ, ვრცელი წერილის ავტორმა ინკონიტოდ დარჩენა გადაწყვიტა, სამაგიეროდ იმ წლებში ჩვენს სეობაში არსებულ ტკბილ-მწარე სიტყვებს ბევრს ამოიკითხავთ. ზოგიერთი კრიტიკული აზრი დღესაც საკმაოდ შემოწონილი ჩვენს დაბა-სოფლებში.

გთავაზობთ „სასოფლო გაზეთში“ გამოქვეყნებულ წერილს სათაურით „ბორჯომის სეობა“ (ოსტრაქონი წერილი ყოველგვარი ჩანსოკაბის ბაიანე კავაძეზე)

ბორჯომის სეობის სიღამაზე იმდენად განთქმულია, რომ აქაურების სანახავად მრავალი მოგზაური მოდის ხოლმე ზაფხულობით: გიჟმაყი ხეხვები, მქუხარე ჩანჩქერები, მშვენიერი ტყეებით უზვად შემოსილი მთა-გორაკები, საამოდ მოზობინე საბალახო მწვანე კორდები ყველას თვალს იტაცებს და საგვებით აკმაყოფილებს კეკლუტ-ბუნების მოყვარულ მგზავრებს. ძველ დროში ეს ადგილები დიდი კულტურის აკვანი ყოფილა: ციხე-მონასტრების დიდებული ნანგრევები და სხვა ძველის ძველი ნაშთები უტყუარად მოწმობენ, რომ ამ მიდამოებში ერთ დროს ცხოვრობდა სწიქვდა და ხელოვნება მწველი მგზავრნი. მგზავრნი იცვალენ, საუკუნეებმა წაშალა და დაანგრია ადამიანი გონებისა და ნიჭის მიერ შექმნილი ხელოვნება, მრავალფერადი ცხოვრება დადუმდა და გაიყინა, და იქ, სადა ერთ დროს სიცოცხლე სდუნდა, სიხარული და ტანჯვა მუტყველებდა, ადამიანი იბრძოდა და შკმინდა, ეხლა მხოლოდ ხეხვები მსუთან, ტყეები შრიალებენ და სევდიანი ნანგრევები უსიტყვოდ მოგვითხრობენ თავის დიდებულ წარსულს!

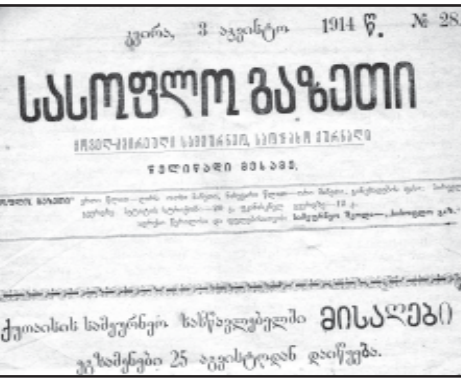
ბორჯომის სეობა იწყება სოფელ ქვიშეთთან, ქართლის სათეს-სახნავი ველის დასაღივრს სამხრეთ-დასავლეთის მხრიდან. ამ სეობას მიჰყვება ბორჯომის რკინიგზა, რომელიც ხა-შურში (მიხარისის სადგური) იწყება და ბორჯომშივე თავდება. ბორჯომის რკინიგზის სადგურიდან კი ბაკურიანის ვიწრო ლიანდაგიანი რკინიგზა იწყება, რომელიც სოფ. ბაკურიანში წყდება. ეს გზა ერთი ულამაზესთაგან გზა არის საქართველოში, როგორც თავისი ახირებული მიმართულებით, ისე იმ ადგილების სიმშვენიერო, რომლებზედაც ის გაივლის. ბაკურიანი დაშორებულია ბორჯომზე 34 ვერსის მანძილით; მდებარეობა ამ სოფელს ბორჯომზე ბევრად უმაღლეს აქვს, (6000 ფუტამდე) რის გამოც ამ გზის ლიანდაგი სულ აღმართ აღმართ მიემართება და იმდენად მიხვეულ-მოხვეულია რომ ალაგ-ალაგ ზედი-ზედ მიკეცილი გამოდის და მგზავრს ისე ეჩვენება, თითქოს ერთსა და იმავე ალაგს მატარებელი მერეთ უბრუნდებოდეს. მეტად სასიამოვნო შთაბეჭდილებას ახდენს ხშირსა და მიყუჩებულ ტყეში აღმართ-აღმართ ნელ-ნელა მიმავალი პატარა, კოხტა მატარებელი, რომელიც უმთავრესად ღია ვაკონებისაგან შედგება და მგზავრს მუშოლია ყოველი მხრიდან თავისუფლად ათავალიეროს გარემო მდებარე მშვენიერი არემარე. ამ გზის დაყოფებით, ბორჯომსა და ბაკურიანს შუა, რამდენიმე აგარაკია გაშენებული: ნალვერი, დიდი ცემი, პატარა ცემი ჩვენში კარგად ცნობილი ექიმის, ბ.ვ. ლამბაშიძის მიერ დაარსებული მშვენიერი სანატორიუმით და ბოლოს სააგარაკო ალაგთა ქვეყლი სოფელი ბაკურიანი. ყველა ამ ადგილების დამახასიათებელი თვისებაა დიდებული, მშვენიერი, უხვი ბუნება, საუცხოო ტყეებით და ჩინებული საბალახოებით მოფენილი, მეტად ნაყოფიერი ნიადაგი და კეთილშეზავებული, გრილი, მსუბუქი და მეტად სალი მთის ჰავა, ჰაერის ასეთი თვისება თანდათან უფრო და უფრო მეტ ხალხს იზიდავს საზაფხულოთა აქაურ სოფელ გორაკებში. ზამთრობით მიდუმებულ „მიძინებულ“ ეს კუთხე ზაფხულობით იღვიძებს და მოგარაკებით იცვება. ოდესღაც ქართველები მჭიდროდ დასახლებული ეს შესანიშნავი კუთხე, 80-100 წ. წინად თითქმის ერთიანად აოხრებული და ამოუღებელი ყოფილა. ამ (60-70 წლის განმავლობაში ცოტ-ცოტაობით ამ კუთხეში გადმოსახლებულა სხვადასხვა ტომის ხალხი.

სოფელ ბაკურიანის საზოგადოება შესდგება შემდეგი სოფლებისაგან: ბაკურიანი, დიდი მიტარბი, პატარა მიტარბი, ტლოვანი, კიმოთეს უბანი, მზეთამზე, მაჭარწყალი, ნინუბანი, ღვთისმშობელი, გვერდისუბანი, ოდეოთი, გინტური, დიდი თონიტი, გუჯარეთი, ნითელი საყდარი, დიდი ტუსრები, პატარა ტუსრები კიზილიკლასა, მილეთი, ციხისჯვარი და თორი.

ამ 21 პატარა სოფელში 650 კომლი მცხოვრები ითვლება, როგორც ვიცით და თვით სახელებიდანაც ვხედავთ, აქაურ სოფლების უმეტესობა ქართველების მიერ იყო გაშენებული და დასახლებული. დღეს კი ქართველების რიცხვი აქ მეტად მცირეა და მთელი ამ საზოგადოების შემადგენლობა ამჟამად ასეთია:

ოსები არიან 307 კომლი, ბერძნები - 135, სომხები - 102, ქართველები - 65, რუსები - 41

მთელი ბორჯომის სეობა თავის შემადგენელი სოფელ-გორაკებით ამჟამად შეადგენს დიდის მთავრის მიხეილ

ნკოლოზის მეგვიდრეობის საკუთრებას; ეს ვეებერთელა მამული, რომლის სიგრძე 50 ვერსი ითვლება, სიგანე - 30 (1500 კვადრატული ვერსი), განოლია სამს მაზრაში: ახალციხის, ახალქალაქის და გორის მაზრებში. სოფელი ბაკურიანი თავის მიდებრი მიდამოებით წინათ ეკუთვნოდათ ავალ-იშვილებს, რომელთაც უწყებიათ ეს თვით დიდი მთავრის მიხეილისათვის მას შემდეგ, როცა აქაურ ტყეებში ნადირობის დროს დიდ მთავარს ძალიან მოსწონებია აქაურობა, და გულუხვ პატრონებასაც ხელით უფუქქეშებით მისთვის ეს საუცხოო მხარე, რომელიც დღევანდელი ღირებულება რამდენსამე მილიონ მანეთს უდრის და დღევანდელ ფაში მატულობს. ამ ბოზენ, უწინდელ პატრონებს, ავალიშვილებს, ეძლევათ პენსიათ 6000 მანეთი წელიწადში.

ბაკურიანის საზოგადოებას უჭირავს გორის მაზრის სამხრეთ-დასავლეთის კუნჭული და სამხრეთის მხრიდან ისაზღვრება ახალქალაქის მაზრით, მთელი ეს მხარე წარმოადგენს მშვენიერი მთაგორიან ადგილებს პატარ-პატარა ლამაზი ვაკეებით, რომლებზედაც გაშენებულია მომცრო სოფლები. მთელი კუთხე მოფენილია ხშირის ტყით და საბალახო სათბობ ადგილებით. თუმცა პურიც მშვენიერად მოდის ამ მხარეში, მაგრამ ადგილის სივრცოვის გამო ხგნა-თესვას არ მისდევს. აქაურ მცხოვრებთა უმთავრესი საქმეა მესაქონლეობა. საქონელი ადგილობრივი ჯიშისა ჰყავთ: მუათანა ტანის, მაგარი აგებულების აქაური ძროხები მამღარი და ლალია, ცური დიდი აქეთ და საშუალო ანგარიშის დიდი 10-12 ვერსი მუტის ბოთლ რძეს იძლევიან, აქაური რძე სქელი და გემრიელია; ადგილობრივი მცხოვრებნი რძეს ყველიან და ერბობთ ხმარობენ. აქაური ყველი ძალიან წააგავს თუშურსა და ოსურ ყველს;

ერბოს დღევანდელ პრიმიტიული იარაღების საშუალებით. წერილზეც საქონელთაგან აქ ცხვრის მოშენებას მისდევს. აქაური მინის ზედადაი იშვიათი ნაყოფიერებისა: შავი, ფხვიერი, რბილი მინა თითქო საგანგებოდ გადამარულ დამუშავებულია. ასეთ საუცხოო მინაზე ჩინებული ბოსტანი ექნებოდა მეურნეობის ცოტათი მანაც მცოდნე სოფელს. სათბურის საშუალებით აქ მშვენიერად იხარება ყოველგვარი ბოსტნეული და გასავალიც კარგი ექნებოდა, რადგან. ბორჯომ-ბაკურიანის მიდამოებში მდებარე სააგარაკო სოფლებში ისეთი იაფფასიანი ბოსტნეული, როგორც მაგალითად, „პომიდორი“ და ხახვი არის, გირვანჯა ორ შაურათ იყიდება იმ დროს, როცა ქალაქებში და ბაზრის სოფლებში ფუთი შაურზე ზევით აღარ ფასობს. აქაურ ბოსტნეულში მარტო კარტოფილის მოყვანა იციან რიგობად; დანარჩენი მწვანელი (ცოტა მოჰყავთ, თუმცა ზედადის საარაკო ნაყოფიერების გამო აქ ველურ ბოსტნეულ მცენარეებს შეხვდებით ისეთი სიდიდისაა, რომ ცნობა გაგაჭირდებოთ; მაგალითად, აქ არ სთესვენ ჰიტნას და ნახურს. ველათ კი ეს მცენარეები ბუჩქებივით იზრდება და თითქმის ერთი ალაგი სიმაღლისა არის, აქაური ბუნების სოხვე-სიმდიდრე სწორედ საარაკო სხვადასხვა მანდული, წყაროები აქ ხშირია. ბაკურიანის მახლობლად, 9 ვერსის მანძილზე მდებარეობს სოფ. ციხის-ჯვარი, რომელიც განთქმულია მანდული სამკურნალო წყლით, არის სხვა სოფლებშიც მანდული წყაროები. წყაროები აქეთ საზოგადოდ მრავალია. წყაროების ასეთი სოხვის გამო, ერთ მახლობელ მთასაც სახელათ „ცხრა წყარო“ დარქვეს. ამ მთიდან მშვენიერი სანახავია მზის ამოსვლა, უცხოეთიდან მოსული მოგზაურები, როგორც კი ბაკურიანში ჩამოვლენ, იმავე დამეს მიემგზავრებიან ცხრა წყაროზე; თუმცა მთელ დამეს უძილოდ ატარებენ, ურმით უხერხულ მგზავრობას იტანენ, მაგრამ ცხრანყაროდან მზის დიდებულად ამოსვლის სანახაობას მანაც არ დაიკლებენ. 70 წელიწადი იქნება, რაც სოფ. ბაკურიანი დასახლებულა სამოსახლო მინა ეი. საზოგადოებრივად უწყებია აქაურ მცხოვრებთათვის ბორჯომის ხეობის პატრონა, დიდმოავარს. ხოლო საბალახო გადასახადი თითოეულ მსხვილფეხ საქონელზე ათი შაურია წლიურად. წერილზეც ხუთი შაური, ტყეებიდან ნაქცეული ხეები მცირეოდენი ბაუთ ეძლევათ. სათბობის ფასი ასეთია: გათიბული თვის ორი მესამედი მუშას მიაქვს, ერთი მესამედი პატრონს.

ბაკურიანის საზოგადოებას ახალქალაქი, რომელიც უტყუო, ტრეტელ ვაკე მალლობისაგან შესდგება და შემა იქ ძალიან ძვირად ფასობს. ამიტომაც აქაური მკვიდროსათვის საკმაოა ერთიორი უღელი ხარ-კამეჩის ყოლა, კაი ძალი ფული მოიგოს შემის გადაზიდვით აქედან ახალქალაქს, სადაც მშვენიერ გაზაქცილია გაყვანილი და ურმით მისულ-მოსულა საწილოს არაფერს წარმოადგენს. ამნაირად აქაურ მკვიდროთა ფულის მოგების წყარო, გარდა მესაქონლეობისა, ხუტყის გადაზიდვაცაა.

ბაკურიანში მცხოვრებთა უმეტესობა ოსებია, მერე ქართველები და ბოლოს რუსები. ქართველების დიდი უმეტესობა ერთი გვარისაა არიან მიტარბიძეები, რომლებიც გადმოსახლებულან აქ 60-70 წლის წინად. თუმცა ქართველობა მთელს ამ მხარეში როცხვით (ცოტაა, მაგრამ ქართული ენა სხვა ენებზე მეტადაა აქ დაცული და ყველა ეროვნების მცხოვრებმა საკმაოდ იცის ეს ენა: ოსი, სომეხი, რუსი ყველაფერს მიგისვდებთ ქართულად ხალაპარაკებს.

სამწუხაროდ, სოფლის სკოლები აქ ძალიან ცოტაა, რომელსამე ენაზე წერაკითხვის მცოდნეს იშვიათად შეხვდებით. არის რამდენსამე სოფელში თითო საშრველო სკოლა, მაგრამ სოფლები იმდენად დაშორებულია ერთი-მეორეზე, რომ პატარა შევირდები ხშირად 9-12 ვერსის მანძილზე დადიან სკოლაში და რადგან ზამთარი აქ საკმაოდ სასტიკი იცის, მთელი ზამთრის განმავლობაში იძულებული არიან სწავლას მოცდენ, რაკი სართული ძნელია მთა-გორიან ადგილებში.

ბუნებით ასე უხვად დაჯილდოვებული ქვეყნებში, რა თქმა უნდა, ხალხიც უსათუოთ ნიჭიერი უნდა იყოს და დიდად სამწუხარო მოვლენათ მიგვაჩინოს ის გარემოება, რომ სწავლა ცოდნის მხრით აქაურ სოფლებში არაფერი კეთდება.

მასლა მოთა პალაიან ლომიძე

მოვლანაგის კავაძეაპაღ

მეზო შენი მერაზ და ამიანი

ევროპარლამენტის ტენდენციურობა და უსამართლობა ერთი წლის წინ იწვინა საქართველოში, როცა უკრაინასა და მოლდოვას ევროკავშირის წევრობის კანდიდატს სტატუსი მიანიჭა, საქართველო კი მშრალზე დატოვა. და ეს მაშინ, როდესაც საქართველოს უკეთესი მონაცემები ჰქონდა დემოკრატიის განვითარების გზაზე. არა, მთლად „მშრალზე“ არ დაგვტოვა; როგორც პატარა გაბუტულ ბავშვს თავზე ხელს გადაუსვამენ და რალაც სათამაშოს მიანიჭებენ, რომ არ ატროფდეს, ასე მოგვანიჭეს „ევროკავშირის“ სტატუსი; ამ უცნაური გადაწყვეტილების მიზეზი კი ასე ახსნა ევროპარლამენტმა: უკრაინა ომშია, მოლდოვა „ომის სიხლოვეს“, საქართველო კი ევროპისგან ცოტა შორს მდებარეობს („?)- ასე თქვა საფრანგეთის პრეზიდენტმა მაკრონმა და დეპუტატებიც, როგორც ჩანს, ამ ნათქვამის „გავლენის“ ქვეშ მოექცნენ. სინამდვილეში ევროსაბჭოს პრეზიდენტმა შარლ მიშელმა „შური იდია“ „ქართული ოცნების“ ხელისუფლებაზე. ხომ გახსოვთ, შარლ მიშელმა საქართველოს გამოუგზავნა 20 პუნქტანი შესასრულებელი დირექტივები. მისი შესრულების ხელშეკრულებას ხელი მოაწერა როგორც „ოც

ნებამ“, ასევე „ნაცმოძრაობამ“. ამ ხელმოწერას ტელეკრანიდან დაჰყურებდა ევროსაბჭოს პრეზიდენტი. „ოცნებამ“ დიხნყო ამ პუნქტების შესრულება, „ნაცები“ კი, როგორც ყოველთვის, აქაც დაუბროსპირდნენ „ოცნებას“ და ახლოს არ გავკარნენ ამ პუნქტების შესრულებას. მაშინ „ოცნებაც“ გამოვიდა შესრულების ხელშეკრულებიდან. შარლ მიშელი „ნაწყინი დარჩა“ საქართველოზე და აი, შედეგაც.

თურმე ევროპარლამენტი კორუფციის ბუდეც ყოფილა და ამა თუ იმ საკითხის ისე „ჭრან და კრავენ“, როგორც მოესურვებთ (ანუ ვინც როგორ მოქრთამავს). 10 დეკემბერს ბელგიელმა სამართალდამცავებმა კორუფციას და ფულის გათეთრების ბრალდებით დააკავეს ევროპარლამენტის ვიცე-პრეზიდენტი **ეზ კალი** და ევროპარლამენტის ხელმძღვანელობასთან დაახლოებული 4 პირი. ერთ-ერთი იქაური გაზეთი წერს, რომ ბრიუსელი საცხა ლობისტებით - ყოველდღიურად 30000(!) ლობისტ ცდილობს გავლენა მოახდინოს 750 ევროპარლამენტრზე, 28 კომისარსა და სხვა თანამშრომლებზე ადვილი წარმოსადგინოს, რა გარემოებებთან გვაქვს საქმე (ყველა საქმე ხომ არ სჯდება).

აი, თურმე რატომ უშრობენ სიხლს საქართველოს ევროპარლამენტში „სახალხო პარტიის“ წევრები, სააკაშვილის და ნაცმოძრაობის ლობისტები: კუბილოუსი, ფოტოგა, კრამონი, ჯუჟუენიჩინი, მიქსერი და სხვები! ახლა ხომ გვაქვს საფუძველი ვთქვათ, რომ ისინი მოსყიდულები არიან? ფული ჯოჯოხეთის ან-ათებსო და, როგორ გგონიათ, ევროპარლამენტში მათ კაბინეტებს (ან მათ სახლებს, ან, თუნდაც ჯიბეებს!) ვერ განათებდნენ თითონ მილიარდერი სააკაშვილი, სააკაშვილისგან გამდიდრებული კვზრასვილი, სააკაშვილის ბიძა ალასანა მილიარდელია (4.3 მილიარდი აღმოჩნდა ერთ-ერთი აზიური სახელმწიფოს ბანკში) და სხვები.

ორივე კვირის წინ ევროპარლამენტმა მიიღო რეზოლუცია, რომელიც მოითხოვს ოლიგარქ ბიძინა ივანიშვილს დაუნესდეს სანქციები. ასევე საქართველოს ხელისუფლებას მოსთხოვს, საპატიმროდან გაათავისუფლოს მიხეილ სააკაშვილი. ამ რეზოლუციის ერთ-ერთი მთავარი ინიციატორი არის სახალხო პარტიის დეპუტატი მარია ლევქიანი. თვითონ შერცხვნილი და დსკრედირებული ევროპარლამენტის ასეთი რეზოლუცია რა ფასს აქვს? უნგრეთის პრემიერი მინისტრმა **ვიქტორ ორბანმა** მოითხოვა, საერთოდ გაუქმდეს ევროპარლამენტი!

10 დღის წინ ცნობილი გახდა, რომ ახალი მრეკვა ჩაატარეს ევროპარლამენტის ოფისებში და პარლამენტარების ბინებში და საცხოვრებელ სასტუმროებში. ერთ-ერთი სასტუმროდან ამოიღეს რამდენიმე ათასი ევრო, ხოლო ერთ-ერთი პარლამენტარის ბინიდან 150 ათასი ევრო. სულ დაპატიმრებულია 6 ექვმიტანილი.

დეკემბერში მსოფლიოს მეორე უმნიშვნელოვანესი მოვლენა იყო ის, რომ აშშ-ს პრეზიდენტმა ჯო ბაიდენმა ხელი მოაწერა კანონს, რომელიც ერთსქესიანთა ქორწინებას იცავს ჯერ კიდევ ვიცეპრეზიდენტი იყო ბაიდენი, როცა მუქნით წარმოსთქვა: ერთნაირ სქესიანთა ქორწინებას ყველა ქვეყანაში დავაკანონებთ! ტრამპი რომ ყოფილიყო პრეზიდენტი, (რომელიც გაყალბებული არჩევნებით დაიწავრა) ვფიქრობთ, ამ კანონს არ მიიღებდნენ და ვაშინგტონში თეთრი სახლიც ამ კანონის მიღების დროს ცისარტყელის ფერებში არ განათებოდა! ახლა კი ამ კანონის მიღების გამო საქართველო, იმედია, ოკიანისგაღებულ „სტრატეგიულ პარტნიორს“ შარს არ აუბამს (როგორც ადრე) და ამ კუთხით ჩვენი ღვთისმშობლის წილხვედრი ქვეყანა ნაღვლიად არ იქნება მისი „სტრატეგიული პარტნიორი“!

შანაი ჯანიაკაილი

